

સોરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી

Accredited Grade A by NAAC

રાજકોટ

વિનયન વિદ્યાશાળા

(પૂર્વ સ્નાતક)

સુધારેલ અભ્યાસક્રમ

સમાજશાસ્ત્ર

બી.એ. સેમેસ્ટર-૧

(ગુજરાતી માધ્યમ)

જૂન-૨૦૧૯ થી અમલમાં

Web Site : www.saurashtrauniversity.edu

સેમેસ્ટર-૧
સમાજશાસ્ત્ર

પેપર નંબર	પેપરનું નામ	ક્રેડીટ	આંતરિક ગુણ	બાહ્ય ગુણ	કુલ ગુણ
૧ (મુખ્ય)	પ્રારંભિક સમાજશાસ્ત્ર	૩	૩૦	૭૦	૧૦૦
૧ ગૌણ-૧	પ્રારંભિક સમાજશાસ્ત્ર	૩	૩૦	૭૦	૧૦૦
૧ ગૌણ-૨	પ્રારંભિક સમાજશાસ્ત્ર	૩	૩૦	૭૦	૧૦૦
૧ (મુખ્ય-વૈકલ્પિક)	ભારતીય સમાજનો પરીચય	૩	૩૦	૭૦	૧૦૦
૧ ગૌણ-૧	ભારતીય સમાજનો પરીચય	૩	૩૦	૭૦	૧૦૦
૧ ગૌણ-૨	ભારતીય સમાજનો પરીચય	૩	૩૦	૭૦	૧૦૦
૨ (મુખ્ય)	ભારતની સામાજિક સંસ્થાઓ (ભાગ-૧)	૩	૩૦	૭૦	૧૦૦
૨ ગૌણ-૧	ભારતની સામાજિક સંસ્થાઓ (ભાગ-૧)	૩	૩૦	૭૦	૧૦૦
૨ ગૌણ-૨	ભારતની સામાજિક સંસ્થાઓ (ભાગ-૧)	૩	૩૦	૭૦	૧૦૦

PAPER STYLE :

Semester End Exam. 70 Marks

Que. 1	Long Question from the Unit – 1 (1 out of 2)	14 Marks
Que. 2	Long Question from the Unit – 2 (1 out of 2)	14 Marks
Que. 3	Long Question from the Unit – 3 (1 out of 2)	14 Marks
Que. 4	Long Question from the Unit – 4 (1 out of 2)	14 Marks
Que. 5	Short Questions : (Any 2 out of 4)	14 Marks

સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી – રાજકોટ

બી.એ. સમાજશાસ્ત્ર

સેમેસ્ટર-૧

ચોઈસ બેઈઝ ક્રેડીટ સીસ્ટમ આધારીત અભ્યાસક્રમ

જૂન-૨૦૧૯ થી અમલમાં

પેપર નં. ૧ – પ્રારંભિક સમાજશાસ્ત્ર (મુખ્ય) (ગૌણ-૧) અને (ગૌણ-૨)

અભ્યાસક્રમના ઉદ્દેશો

૧. સમાજશાસ્ત્રના પાયાના ખ્યાલોની જાણકારી મેળવવી
૨. સમાજશાસ્ત્રીય પૂર્વભૂમિકાની રૂપરેખા જાણવી
૩. સમાજશાસ્ત્રના સ્વરૂપ અને કાર્યક્ષેત્રની સમજૂતિ આપવી
૪. વિદ્યાર્થીઓ માટે સ્પર્ધાત્મક વાતાવરણ પૂરું પાડવું.
૫. સમાજશાસ્ત્રના મૂળભૂત પારિભાષિક શબ્દો જાણવા.

પ્રકરણ-૧	સમાજશાસ્ત્રનો પરિચય	
	અ	ઉદ્ભવ અને વિકાસની સંક્ષિપ્ત રૂપરેખા
	બ	સમાજશાસ્ત્રનો અર્થ અને વ્યાખ્યા
	ક	સમાજશાસ્ત્રનું સ્વરૂપ
	ડ	સમાજશાસ્ત્રનું કાર્યક્ષેત્ર અને મહત્વ
પ્રકરણ-૨	સમાજશાસ્ત્રના મૂળભૂત પારિભાષિક શબ્દો	
	અ	સમાજ : અર્થ અને લક્ષણો
	બ	સમુદાય : અર્થ અને લક્ષણો
	ક	મંડળ : અર્થ અને લક્ષણો
	ડ	સંસ્થા : અર્થ અને લક્ષણો
પ્રકરણ-૩	સામાજિક ક્રિયા અને આંતરક્રિયા	
	અ	સામાજિક ક્રિયાનો અર્થ
	બ	સામાજિક ક્રિયાના તત્ત્વો
	ક	સામાજિક આંતરક્રિયાનો અર્થ
	ડ	સામાજિક આંતરક્રિયાના પ્રકારો, સહકાર સ્પર્ધા, સંઘર્ષ સમાયોજન
પ્રકરણ-૪	સામાજિક દરજ્જો અને સામાજિક ભૂમિકા	
	અ	સામાજિક દરજ્જો અને સામાજિક ભૂમિકાનો અર્થ
	બ	સામાજિક દરજ્જાના પ્રકારો
	ક	સામાજિક દરજ્જો અને ભૂમિકા વચ્ચે સંબંધ
	ડ	ભૂમિકા સંઘર્ષ

રેફરન્સ :

- દેસાઈ એ.આર. (૧૯૬૦) 'સમાજખંડ-૧ થી ૪', ગુજરાત યુનિવર્સિટી, અમદાવાદ.
  - જાની ગૌરાંગ, ત્રિવેદી નલિની (૨૦૦૮), 'ગુજરાતી વિશ્વકોષ ખંડ ૨૨-૨૩', ગુજરાત વિશ્વકોષ ટ્રસ્ટ, અમદાવાદ.
  - પરીખ રતુભાઈ (૧૯૫૬), 'સમાજશાસ્ત્ર પ્રવેશિકા', શ્રી પોપ્યુલર પબ્લીશીંગ હાઉસ, સુરત
  - પરમાર વાય.એ., 'સામાજિક સ્તરરચના', શ્રી પોપ્યુલર પબ્લીશીંગ હાઉસ, સુરત
  - શાહ જેઠાલાલ (૧૯૫૨), 'સમાજશાસ્ત્રની રૂપરેખા', શ્રી નાથીબાઈ દામોદર ઠાકરશી મહિલા વિદ્યાપીઠ, મુંબઈ.
1. Biersted Robert : The social order, Tata Mcgraw Hill, 1970.
  2. Davis Kingsley : Human Society, Macmillan Co., 1961.
  3. Desai A. R. : Samajkhan 1-4 (Guj.) Guj. Uni. 1960.
  4. Fairchild (Ed.) : Dictionary of Sociology.
  5. Alex Inkeles : What is sociology ! An introduction to the discipline & profession, Prentice Hall Inc. 1964.
  6. Haridas T. Majumdar : The Grammar of Sociology - Man in Society, Asia Pub. House, 1966.
  7. Fichter Joseph H. : Sociology The University of Chicago Press, 1957.
  8. Gisbert : Fundamentals of Sociology.
  9. V. Joshi (Dr.) "Paribhashik Shabda Kosh" Uni Granthnirman Board, Ahmedabad, 1999
  10. Government of India : Social Welfare in India Planning Commission, 1960.
  11. Horton and Hunt : Sociology, Macgraw Hill Book Co. 1964.
  12. Johnson Harry M. : Sociology - A Systematic Introduction, Allied Publication Indian Ed. 1966.
  13. Ogburn and Him Koff : A H and Book of Sociology, Euresia Bub House, 1966.
  14. Usha Kanharse (Trans.) Samajshatra (Gujarati) Guj. Uni..

સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી – રાજકોટ

બી.એ. સમાજશાસ્ત્ર

સેમેસ્ટર-૧

ચોઈસ બેઈઝ ક્રેડીટ સીસ્ટમ આધારીત અભ્યાસક્રમ

જૂન-૨૦૧૯ થી અમલમાં

પેપર નં. ૧ – ભારતીય સમાજનો પરીચય (વૈકલ્પિક) (મુખ્ય) (ગૌણ-૧) અને (ગૌણ-૨)

અભ્યાસક્રમના ઉદ્દેશો

૧. સમાજશાસ્ત્રના પાયાના ખ્યાલોની જાણકારી મેળવવી
૨. સમાજશાસ્ત્રીય પૂર્વભૂમિકાની રૂપરેખા જાણવી
૩. સમાજશાસ્ત્રના સ્વરૂપ અને કાર્યક્ષેત્રની સમજૂતિ આપવી
૪. વિદ્યાર્થીઓ માટે સ્પર્ધાત્મક વાતાવરણ પૂરું પાડવું.
૫. સમાજશાસ્ત્રના મૂળભૂત પારિભાષિક શબ્દો જાણવા.

પ્રકરણ-૧	ભારતની વસ્તી	
	અ	વસ્તીમાં જાતિપ્રમાણ (લિંગ પ્રમાણ)
	બ	વસ્તીમાં શિક્ષણનું પ્રમાણ
	ક	વસ્તીમાં વયપ્રમાણ
	ડ	ગ્રામીણ અને શહેરી વસ્તી
પ્રકરણ-૨	ભારતની વસ્તીમાં આદિવાસી સમુદાય	
	અ	આદિવાસીનો અર્થ
	બ	આદિવાસીઓના લક્ષણો અને યુવાગૃહો
	ક	આદિવાસીઓના સામાજિક જીવનનો પરિચય
	ડ	આદિવાસીઓમાં જીવનસાથી મેળવવાની રીતો
પ્રકરણ-૩	ભારતમાં ધાર્મિક અને ભાષાવિષયક જૂથો	
	અ	ધાર્મિક જૂથો અને તેની વસ્તી
	બ	ધાર્મિક જૂથોનું મહત્વ
	ક	ભાષાવિષયક જૂથો અને તેની વસ્તી
	ડ	ભાષાકીય જૂથો વચ્ચેના સંબંધો અને સંઘર્ષો
પ્રકરણ-૪	ભારતમાં ગ્રામીણ અને નગર સમુદાય	
	અ	ગ્રામ સમુદાયનો અર્થ અને લક્ષણો
	બ	નગર સમુદાયનો અર્થ અને લક્ષણો
	ક	ગ્રામ-નગર સમુદાયની તુલના
	ડ	ભારતની વ્યાવસાયિક રચના

રેફરન્સ :

- જોષી વિદ્યુત (૧૯૯૭), 'પારીભાષિક કોર્ષ સમાજશાસ્ત્ર', યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ.
  - દેસાઈ ઉર્મીબેન (૧૯૭૫), 'સાંસ્કૃતિક માનવશાસ્ત્ર' રચના પ્રકાશન, અમદાવાદ.
  - પટેલ તારાબેન (૧૯૬૩), 'ભારતીય સામાજિક વ્યવસ્થા', ગુજરાત વિદ્યાપીઠ, અમદાવાદ.
1. John Meleish : The Theory of Social Change
  2. Anderson and Parker : An Introduction to Sociology
  3. Ogbarn and Nimkoff : A Handbook of Sociology
  4. Davis Kingsley : Human Society
  5. Harton and Hunt : Sociology
  6. Merton Robert K : Social Theory and Social Structure
  7. Shrinivas M. N. : Social Change in Modern India
  8. Johnson Harry M : Sociology - A Systematic Introduction
  9. Maciver and Page : Society
  10. Unnithan and Others (Ed.) Towards a Sociology of Culture in India
  11. Sorokin Pitirim : Social and Cultural Mobility

સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી – રાજકોટ

બી.એ. સમાજશાસ્ત્ર

સેમેસ્ટર-૧

ચોઈસ બેઈઝ ક્રેડીટ સીસ્ટમ આધારીત અભ્યાસક્રમ

જૂન-૨૦૧૯ થી અમલમાં

પેપર નં. ૨ – ભારતની સામાજિક સંસ્થાઓ (ભાગ-૧) (મુખ્ય) (ગૌણ-૧) અને (ગૌણ-૨)

અભ્યાસક્રમના ઉદ્દેશો

૧. સમાજશાસ્ત્રના પાયાના ખ્યાલોની જાણકારી મેળવવી
૨. સમાજશાસ્ત્રીય પૂર્વભૂમિકાની રૂપરેખા જાણવી
૩. સમાજશાસ્ત્રના સ્વરૂપ અને કાર્યક્ષેત્રની સમજૂતિ આપવી
૪. વિદ્યાર્થીઓ માટે સ્પર્ધાત્મક વાતાવરણ પૂરું પાડવું.
૫. સમાજશાસ્ત્રના મૂળભૂત પારિભાષિક શબ્દો જાણવા.

પ્રકરણ-૧	સામાજિક સંસ્થા	
	અ	સામાજિક સંસ્થાના અર્થ અને વ્યાખ્યા
	બ	સામાજિક સંસ્થાના લક્ષણો
	ક	સામાજિક સંસ્થાના કાર્યો
	ડ	ભારતની મુખ્ય સામાજિક સંસ્થાઓ
પ્રકરણ-૨	જ્ઞાતિ સંસ્થા	
	અ	જ્ઞાતિનો અર્થ અને લક્ષણો
	બ	વર્ણ અને જ્ઞાતિ
	ક	જ્ઞાતિવાદનો અર્થ અને કારણો
	ડ	જ્ઞાતિવાદના પરિણામો અને ઉકેલો
પ્રકરણ-૩	લગ્નસંસ્થા	
	અ	લગ્ન : અર્થ અને હેતુઓ
	બ	હિંદુલગ્ન : એક સંસ્કાર તરીકે
	ક	મુસ્લીમ લગ્ન અર્થ, હેતુઓ અને કરાર તરીકે
	ડ	લગ્નવિચ્છેદ અર્થ, કારણો અને પરિણામો
પ્રકરણ-૪	કુટુંબ સંસ્થા	
	અ	કુટુંબનો અર્થ અને લક્ષણો
	બ	કુટુંબના પ્રકારો : સંયુક્ત અને વિભક્ત
	ક	કુટુંબનું સ્વરૂપ : પિતૃસત્તાક અને માતૃસત્તાક
	ડ	આધુનિક કુટુંબમાં પરિવર્તન લાવતા પરીબળો

રેફરન્સ :

- જી. એચ. હટન (૧૯૬૮), 'ભારતમાં જ્ઞાતિ સંસ્થા', ગુજરાત યુનિવર્સિટી, અમદાવાદ.
- એ. એમ. શાહ, આઈ.પી. દેસાઈ (૧૯૯૩), 'વિભાજન અને ઊચ્ચ-નીચનો ક્રમ', ગુજરાતમાં જ્ઞાતિ પ્રથાનો વિહંગાવલોકન, સેન્ટર ફોર સોશયલ સ્ટડીઝ, સુરત.
- ડૉ. હરિશ દોશી (૧૯૮૬), 'લગ્ન અને કુટુંબ', યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ
- ડૉ. અનિલ વાઘેલા (૧૯૯૬), 'લગ્ન, કુટુંબ અને સગાઈ સંબંધો', યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ

1. Shaer Robert : Ethnography of Ancient India.
2. Bailey F. G. : Tribes, Caste & Nation Encyclopedia of Social Science
3. Ghurye G. S. : The Scheduled Tribe
4. Fair Child : Dictionary of Sociology
5. Grierson G. A. Linguistic Survey of India
6. Shrinivas M. N., Case in Modern India
7. Majumdar : Social Structure
8. Gazetteer of Bombay Presidency
9. Risely H : 'The People of India
10. Altekar A. S. : The Position of Women in Hindu Civilization
11. Majumdar & Madan : 'Social Anthrology
12. Shrinivas M. N., Religion & Society Among the Coorgs of South India

સમાજશાસ્ત્રની અભ્યાસ સમિતિએ પૂર્વ સ્નાતક અને અનુસ્નાતક કક્ષાના પેપરોનો અભ્યાસક્રમ તૈયાર કરીને સુપ્રત કર્યો છે. આમ છતાં જો અને જ્યારે જરૂર ઉભી થશે તો અને ત્યારે સમાજશાસ્ત્રની અભ્યાસ સમિતિ સંબંધિત પ્રશ્ન પ્રત્યેના મુદ્દાઓમાં ફેરફાર કરી શકશે.